

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Missionis Anglicanae Societatis Iesv

More, Henry

Avdomari, 1660

Praefatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38320

PRÆFATIO.

I. **N**otior est à fide Catholica in Anglia facta discessio, quam ut multis de illa præfari necesse sit: nam & Nicolaus Sanderus luculenter eius originem latinè descripsit, & Petrus Ribadeneira eandem idiomate Hispanico euulgauit, & alij deinceps in commentaria digesserunt pleraque quæ annis consequentibus euenerunt; ipsa denique res, jamã, terra maris, gestis, odio sui vel amore, orbem impleuit uniuersum. Quia tamen causæ & effectuum est tam arcta connectio ut sibi inuicem lumen adferant, & actiones hominum prout res à quibus ortum ducunt variantur; scripturo de Anglis è Societate Iesu, paucis de summa rei dicendum erit, ut cum de causa constiterit, eorum etiam quæ sint merita, quæ hac in causa ab hominibus Societatis per Angliam, vel extra Angliæ fines, aut gesta aut tolerata sunt, certius intelligatur.

Scripserunt de Schifmate, Sanderus, Ribadeneira, yepes, Aquipontanus, Florimond, & alij.

II. Henricus eius nominis octauus Rex Angliæ cum Catharinam coniugem, filiam Ferdinandi & Isabellæ Hispaniæ Regum (quam anno nono supra 1507. duxerat) post annorum ferè viginti cohabitationem, prolesque susceptas, fastidiret, rogauit Pontificem Clementem septimum, ut declararet legitimum nunquam inter illos tenuisse Matrimonium, concessionemque Iulij secundi Prædecessoris, nullius fuisse roboris, sed omni ex parte inualidam; fuerat enim Catharina uxor defuncti Arthuri fratris Henrici.) Pontifice non assentiente; domestico Iudicio dicta sententiã aduersus Catharinam, Rex Annam Bolenam, quam deperibat, thoro legitimo superinducit: Et quoniam Pontifex, qui propositionem diuortij non probabat, factum damnabat, neque potestate ad reuellendam decessoris sui gratiam, quam suadebat intemperans Regis animus, uolebat abuti, omni per Angliam potestate per gradus quosdam excluditur, & edictis publicis decernitur perpetuò excludendus.

Henricus 8. ab Ecclesia se separat.

III. Nam anno eius seculi trigesimo in communi ordinum Conuentu lex fertur, ut quæ causæ ab omni memoria censebantur fori Ecclesiastici, regni finibus non extrahantur; is uerò qui in earum aliqua Auctoritatem summi Pontificis curarit interponi omnibus bonis & perpetuo carcere nuletetur. Sequenti deinde anno etiam decreta Synodalia intra regnum, subijciuntur examini Laico, & prohibentur Episcopi nunc condere, nisi quibus Rex censerim præuisset. Tum ipsa Electio, Confirmatio, Consecratio Episcoporum intra Angliæ limites clauditur, nullã habitã summi Pontificis ratione, nequidem ad Archiepiscoporum insignia

Henrici 8. anno 24. c. 12.

anno 25. c. 19. 86. 24.

4
P R Æ F A T I O.

(quod pallium vocant) conferenda : neque solum pecunia in cameram Apostolicam importatio, quacumque de causa spirituali, interdicitur, sed & gratia cuiusvis, aut licentia impetratio. Anno denique trigesimo quarto, iisdem publicis regni Comitibus tribuitur Regi non nomen inane (ut aiebant) sed cum nomine, honor, dignitas, Priuilegia, Auctoritas, prouentus supremi in terris Capitis Ecclesie Anglicanæ, immediate sub Deo, & Christo Iesu, cum potestate visitandi, cum opus esset, aut liberet, & quosuis errores, aut hareses, seu Cleri seu Populi, corrigendi. Pro cuius potestatis executione, non ita multo post constitutus est Regis Vicarius Generalis in Causis Ecclesiasticis, Thomas Cromwellus, homo Laicus, & humili, ut ferunt, loco natus, cum priuilegio precedendi ipsum Cantuariensem Archiepiscopum regni Primatem in publicis consessibus.

Henricus se dicit Caput Ecclesie Anglicanæ.
Anno 26. c. 1.
An. Henrici 31. c. 1.
Stuit in repugnabit.

VI. Inde sauitum in Religiosos & doctos omnes, qui summam in Ecclesiasticis Auctoritatem Regi negarent. Familia Religiosa dissipata, ædes diruta, bona primum Regis addicta arario, tum donatione, venditione, commutatione dispersa, atque in manus priuatorum deriuata. Quindecim Superiores Monasteriorum constantiam in sustinenda summi Pontificis Prærogatiua ultimo luerunt supplico. Monachi ad aliorum terrorem supra quinquaginta fame, pedore carcerum, suspendio periere, totidem fere eruditi Sacerdotes; præter duo orbis lumina, Ioannem Fisherum Episcopum Roffensem, & Thomam Morum, non ita pridem Regni Cancellarium. Neque Cælitæ fuere immunes: Thomas Cantuariensis Episcopus (quem annis prope quadringentis coluerant Martyrem) in ius vocatus, Regiæ Maiestatis læsa condemnatus, & exustus, ne quidem locum deinde tenere potuit in indice quocumq; Sanctorum; ut nemini mirum videri debeat Pape appellationem ex omnibus libris inscriptionibusq; sublatam: quanquam non sine admiratione cogitari potest, paucissimis annis tam atrocia, non solum in Catholicè sentientes à nuperrimè tam Catholico Rege admissa esse facinora, sed paria Hæreticis in loca sacra diuosq; scelera esse perpetrata; atque cum Regem qui Lutherum tum primum erigentem cornua, eiusque fatum edito doctissimo Commentario, proscripisset, Lutheri prolem alteram fouisse, fructus doctrinæ adamasse: sed quid non mortalia pectora cogit, Auri, luxus, vindicta fames?

Edeuardus idem ius Capitis assumit.

V. Iam Schisma hæresi strauerat viam, & quæ à capite diuisa erant membra sanie hauserant; quam sublato Henrico 3. qui nouenem filium Edwardum, Regni Hæredem, sub tutela habebant, longè lateque sparserunt; Prima cura fuit dignitatem Capitis Ecclesie Anglicanæ, quam Henricus assumerat, in Rege puero tueri. Eo ex capite confestim lege lata dicitur electio Episcoporum, non iam ad capitula, Rege consentiente, sed ad Regem solum pertinere, Episcopos nihil debere suo, sed Regis nomine cuncta iubere: Regis Insignia suis quemque oportere sigillis inscribere: læsæ Majestatis crimen fore scripto asserere vel Regem non esse, vel Pontificem

PRÆFATIO.

rificem esse caput Ecclesie. Tum anno altero, Regis auctoritate, Sacrosancto Missæ Sacrificio, & consueta in Ecclesiis præcædi formâ aliolis, noua instituitur vulgari idiomate; Supprimuntur libri antiquorum rituum, tolluntur Christi Sanctorumque imagines, formatur aliud corpus Iuris Ecclesiastici, alij ritus Episcopus, reliquosq; Ecclesie Ministros initiandi, & conferendi Sacramenta.

VI. Videbatur his adminiculis Hæresis obrinuisse, cum defuncto Edwardo Maria Filia Catharinæ (quam & prolem ex ea susceptam Henricus repudiaret tanquam illegitimas) communi ordinum voto agnosceretur Regina. Hæc a matre Catholica Catholicis imbuta moribus, fidem ritusq; antiquos conatur restituere: Itaque antiquatis legibus ab Henrico & Edwardo dictis, quæ Religioni aduersabantur, summi Pontificis auctoritas, potestas Episcoporum, Cleri populique distinctio suis locis reponuntur. Felix conatus si operi corroborando dies non defuisset: Vno anno minus Edwardo vixit. Elizabetha vero, Filia Bolinæ, vix tribus mensibus post Mariam regnauerat, cum appellationem capitis Ecclesie Anglicanæ, quæ Mulier, declinans, potestatem Capitis curauit sibi per ordines Regni confirmari, & Iuramento proposito stabiliri, dicta suprema Gubernatrix in spiritualibus æque ac in temporalibus: eo fine ut quibus auspicijs regnum, ijdem non in temporalia modo, ut cæteri regum, sed in spiritualia omnia potestatem adeptæ esse crederetur, utq; nihil siue politice, seu Ecclesiæ Auctoritatis cuiquam inesset, nisi in quem à Regina per patentes literas illa dimanaret.

VII. Idetiam conatu præcipuo agebatur, ut per vniuersum Regnum vulgaretur, prorsus nihil potestatis esse summo Pontifici in quenquam Regine subditum, quamdiu is intra Angliæ fines se contineret: Natæ enim ex Matrimonio per Pontificem reprobato persuadebatur, & ipsum Regnantem semper fore infensum tanquam illegitimum, & à nemine subditorum sperari posse certam indubitatamq; fidem qui Pontifici, hoc est, uti credebatur, inimicæ potestati non renuntiabat. Hinc anno quinto Regni edicitur muliendus omnibus facultatibus & perpetuo carcere, quicumque verbo, aut scripto aut actione quapiam affereret Pontificis auctoritatem quam olim in Angliâ habuerat: Anno vero 13. & vigesimo tertio lesa Majestatis reus, qui rescriptum quoduis Pontificium obtinisset, siue ad lapsos Ecclesie Catholicæ restituendos, siue alia quapiam de causa; vel qui subditum Regine aliquem sedis Apostolicæ conciliasset.

VIII. Et quoniam Sacerdotes in Seminarijs transmarinis educati, atque ritè initiati, habebantur potestatis Pontificiæ præcipui assertores & ij maxime qui Societati Iesu nomen dederant, hi varijs ab initio agitati calumnijs & inquisitionibus, anno vigesimo septimo regni, nouo edicto proscribuntur; si non exularent, aut si semel exules redirent, aut si qui noui aduenerent, non aliâ conditione censendi quam Proditorum. Itaque annis quadraginta quibus ad clauum sedit Elizabetha, vix credi potest quantum effusum est innoxij sanguinis, quot questionibus exerciti, quanti molestijs vexati sint omnium ordinum Catholici, dum summi Pontificis auctoritas ubique habetur

Maria res-
tituit.

Elizabethæ
reassumit.

Anno 10
c. 1.

An. 5. c. 2.

Et profecti
bit Sacer-
tes.

Post hic
notat.

suspecta, & innocentissima pietatis actus eius auctoritatis propagandæ nomine damnantur; neque Sacerdotes, zelo conseruandæ Religionis, abstinere Regno & ritibus Catholicis Usurpandis, neque summi infimiq; Catholici eorum aut consortium resugerent, aut carere &ellent auxilio.

Iacobus no
uo concep-
to Sacra-
mento co-
natur sta-
bilire.

IX Iacobus Rex, cum Elizabethæ successisset, cautè agendum censuit nè ob Hæresim (in qua à puero educatus) apud Pontificem aut apud ceteros Principes offenderet, multam moderationem præ se ferens, tum foris per certos homines, tum per suos domi. At quando Anglerum, qui apud Elizabetham fuerant, consilijs alia omnia egerentur exarsit enim verò importunè quorundam Catholicorum in animi. seua illa, & omni euo dam-
nanda coniuratio, qua regem regniq; procures missò sub adibus comitorum puluere tormentario in altum tollendos duxerant, ut è rebus humanis momento omnes tollerent. Hinc nouarum legum in Catholicos, nouorumque Sacramentorum sumpta est occasio; atque imprimis agebantur ad abiurandam summo Pontifici potestatem, vel Regem ob Hæresim deponendi, vel cuius Subdito eius damnum quoduis intra regnum inferendi, vel ab ipso hoc iuramento quemquam absoluendi. Ac si malus nullus esse posset, nisi Pontifex conspiraret, aut tum demum regno tranquillitas pararetur, si Pontifici auctoritas demeretur.

An.6.Iaco-
bi

Quid sub
Carolo.

X. At sensit Carolus Iacobi Filius post annos circiter quadraginta, aliunde sibi parari malum, nec quemquam ægrius iugum ferre quam qui Pontificem pessime oderant. Is quæ potestate possidemis his annis in Angliæ Regnis eius Antecessores gloriabantur, nouas pro Religione sua leges, nouas ceremonias ad Catholicæ emulationem aut cudere aut tacitè introducere aggressus erat; Indignè id ferentes rigidi Calvinistæ (qui regnante Elizabetha aliquoties fuerant tumultuati, & Iacobum Scotiæ tunc Regem in angustia non semel compulerant) quasi manu facta in Carolum incurrunt; Vocari comitia postulant; Vocata ut nè dissoluantur extorquent, nisi ipsismet consentientibus; scilicet, iugulum sibi peti nolunt nisi præbeant. Inde alijs atque alijs confictis criminationibus aduersus Regni procures & molliores Calvinistas (apud quos species quedam manserat ordinis Ecclesiastici) cunctos paulatim submouit. Ex tum ordinum conuentu, Procures, Prælatique exulant. Plebs sola dominatur; Id cum iure nequeat, armis sublinendum decernit. Armis utrimque certatur, hinc Rege inde Populo procedente. Quatuor annis bellum tenuit, donec Regijs succumbentibus, Rex primum Captiuus, deinde Tyrannidis, Populo Iudice, postulatus, Capite plebitur. Cum quæreretur locus inferendo cadaveri, placuit Henrici octauæ Sepulchrum apud Vindesforiam ut quo loco is conditus fuerat qui primus Pontificis summi iura violaturus nomen Capitis Ecclesiæ Anglicanæ præsumperat, eodem conderetur is qui nulla magis labe laborabat.

Quid post
Carolum.

XI. Post Carolum Populus aliquamdiu sine Capite imperat sub nomine quod sumperat Comitorum Generalium, donec is quem ducem armo-

rum

PRÆFATIO.

rum aduersus Carolum coustituerant (& erat is quoq; Cromwellus) immisis in confessum militibus iussit solui conuentum. Ita Rex à Populo, Populus à milite exauctoratus est; incerto deinde subditus Imperio. Deo id agente ut ubi & a quibus Capitis Ecclesiæ iura transiata fuerant, ij postliminio suum sibi Caput demerent, tunc ipsi plecterentur. Cuius inter Regem & populu dis-sensionis qui historiam ab ouo relegere uoluerit, perspiciet quàm aptè primis vltima, & vltimis prima responderint; Deo per ea quæ quis peccat puniente, & visitante iniquitatem patrum in filios, in tertiam & quartam generatione. Quemadmodum enim Henricus potestati Pontificiæ cum se subduceret, nomen effigiemq; Pontificis ex precum Indicibus, alijsque locis eradi uoluit, ita Regiū nomen & effigies non nisi ad iniuriam prostare aliquamdiu uisa est; & ipsa subfellia, quæ olim Regia, seu Bancus Regiū, dicebantur, non Regis, sed Superior Bancus, appellabantur. Cromwellum ille ad Ecclesiastica administra-nda intrusit; Deus Cromwellum seculari potestati disturbanda promo-uit. Ille nouâ condita Iurifurandi formâ supremam Capitis Ecclesiæ au-ctoritatem ad se trahere & stabilire conatus est; nouis noui hi tumultuantes inuentis iurandi formulis Regiam dignitatem impetiuerunt. Elizabethæ uerò studium indefessum inuita heresis fouendi in Scotia, suâ Scoti diligentia com- pensarunt, hi enim primi in Carolum mouerunt arma, ut molles Elizabethæ Carolique Calvinistas, ritumq; precandi ab his in contemptum Catholici mo- ris institutum abolerent. Episcoporum denique ac Nobilium ordo, qui in Comitibus fuerat precipuus, conatum uel consensum suum mutanda olim Religionis Catholice in mores Luthero-Caluinisticos, cum nulla eius ratio habita sit, quadam quasi exauctoratione persoluit.

Exo. 20 5a

XII. Catholicis uero inde ab Henrici Octauī discessione id negotij fuerat, ut Supremam Pontificis Romani in Ecclesiasticis potesta- tem, uerbo, scriptis, fortunis, uita & sanguine patienter fufis tuerentur. Viderique possunt (quemadmodum Sanctus Confessor Ignatius ex aduerso Lutheri & Caluini) ita hi tanquam murus oppositi pro lummi Pontificis auctoritate retinenda, & cum debita erga Reges obseruantia componenda. Hæc enim Ara fuit ad quam tot hostiæ ceciderunt, quot Sacerdotes cruen- ta morte sublati sunt: Nimirum crimen erat Pontificem uerbo scripto uel defendisse, aut Ordines Sacros non aliunde quam ab unico in terris Christi Vicario deriuatos in Angliam intulisse. Ad hanc Aram ceteri suas suorumque fortunas Deo consecrarunt, dum non ab alijs Sacramen- ta quàm à legitimis his Sacerdotibus accipere sustinuerunt: Nam si institutioni Pontificiæ atque auctoritati nuntium mittere, si manus Im- positionem ab Regijs admittere, si preces iungere in animum inducerent, à carceribus, à proscriptione, ab omni crimine, ab ipso Carnificis ense stri- cto immunes renuntiabantur.

Catholici Pontificis Auctoritatem sustineat.

Ezech. 15. 5.

XIII. Huic Aræ quoniam Societas Iesu uoto peculiari adstrin- gitur, & sedulam nauabat operam ut Religio Catholica cum Pontificis

Quid Societas Iesu. potestate

Vnde Calumnia
Conspira-
tionum,

Esai, 8, 12.

Quid ab
hac Histo-
ria expec-
tandum.

potestate facta tecta maneret, Pictas Crimini fuit, & quo maiori studio ist-
hinc ad laborabatur ut ne quid virtuti Christiana & obedientia venera-
tionis decederet, eo acriori conatu intendebat se heresis ut simul virtu-
tem, virtutisque fulcimentum prostigaret. Quoniam vero tum virtus po-
tentius opprimitur cum ei vitij nomen adhaerit, quidquid moliri poterant
ardentissimi Catholicae Fidei emulatores, id inobedientiae, Regiorum edicto-
rum contemptui, subditorum à legitimo Principe abalationi, in vitam Re-
gum & sanguinem Conspirationi tribuebatur. Si quis ad Ecclesiae gremium
heresi eiurata redisset, Laetae Majestatis reus dicebatur, qui eum reduce-
rat, conspirasse: Si Iuuentuti erudienda Seminaria extra Insulam bene-
ficio Catholicorum Principum erigebantur, si Adolescentes educandi extra-
hebantur, si vel Agni Cerei, vel globuli à Pontifice benedicti distribu-
bantur, una omnia nota apud vulgus infamabantur, Conspirationis: scelera,
si Dijs placet, vel morte vel bonorum additione eluenda. Quod semel mo-
nitum volui lectorem, ut cum non minus de ipsis verum perspexerit, quam
olim de Iudaeis, quod omnia quae loquitur populus iste, coniuratio est;
intelligat, id non gestorum merito, sed indignantium suae Hereticorum
sive politicorum dandum audaciae, quae res maxime salutare, quas ratione
non potest, invidia odioque nominum conatur subvertere. quam namque sit
Catholica ipsa Fides Regibus fidelis, nil opus est verbo dicere tibi facta
clamant, paucorum sub Iacobo inconsideratissima temeritate, plurimorum
sub Carolo voluntario sanguine expiata.

XIV. Harum autem rerum imitia & progressus dum prosequor,
non mira, sed vera expectanda erunt, nec quae ex virtute acta sunt om-
nia, sed quae per temporum variationes, per locorum difficultates, per
fugientium latebras, per insequentium perscrutationes, per commentario-
rum pericula superesse potuerunt. Ut aequi bonique consulere debeat amicus
lector, si pauca de multis, & spe minora narrentur; sicut enim collapsis
adibus, qui inter rudera integram speraret eruere supellectilem, aut illu-
strem, vanus esset; ita inter tot annorum turbines tempestatesque gesto-
rum omnium illibatam seriem texere impossibile est: Praeterquam quod
nulla usquam Historia cuncta complexa est. Ea quae ad exemplum pra-
cipue valent, quae ad causae momentum faciunt maxime, cum conor expo-
nere, Deum precor, ut & conanti adsit propitius, & laborem, qualif-
cumque is est, praestet legenti esse utilem, Ecclesiae Sanctae honorificum.

HIS.